

L. PRIEKŠMETU PIEVIENOŠANAS METODIKA

Priekšmeti tiek pievienoti **konkrētam** objektam, tiem jābūt saistībā tikai ar objektā attēloto, skaidri redzamo. Nacionālajā digitālajā bibliotēkā *Letonica* metadati tiek pievienoti pēc Dublin Core metadatu shēmas. Priekšmetu laukā paredzēts ievadīt **resursa priekšmetu**. Priekšmets tiek atklāts ar atslēgvārdu un priekšmetu iedaļu palīdzību, kas raksturo **resursa saturu** vai **priekšmetu**. Izvēlēto iespējamo priekšmetu un ģeogrāfisko nosaukumu esamību un lietojamo formu vienmēr jāpārbauda LNB autoritatīvajā (autorību) datu bāzē.

Attēli (fotogrāfijas, atklātnes, siluetportreti)

Visiem attēliem kā priekšmetu lieto formas noteicēju **Fotogrāfijas, Atklātnes** vai **Silueti (māksla)** (siluetportretiem).

I Portreti

Attēliem, kuros redzamas atsevišķas personas vai personu grupas līdz 10 cilvēkiem, pievieno priekšmetu **Portreti**.

Kā priekšmetu norāda visu atšifrēto personu vārdus (līdz 10 personām). Attēliem, kuros redzamas lielas cilvēku grupas, kā priekšmetu norāda nozīmīgāko personu vārdus.

Personām, kuras dzimušas Latvijā, norāda latvisko personvārda formu. Personām, kas dzimušas ārpus Latvijas vai skaidri zināms, ka tās nav latviešu tautības personas, norāda gan latviskoto, gan oriģinālo personvārda formu. Ja personai ir vairāki vārdi, norāda tikai vienu (pirmo vai populārāko, oficiāli lietoto), piemēram, personai ar vārdu *Voldemārs Augusts Vīlps*, kā priekšmetu norāda **Vīlps, Voldemārs**.

Atšifrētajām personām, kurām ir zināma profesija vai nodarbošanās, arī to pievieno kā priekšmetu, mēģinot piesaistīt tās konkrētai grupai (skolotāji, medicīnas darbinieki, sabiedriskie darbinieki, rakstnieki u.c.).

Ja personai nav noteikta profesija, bet ir zināma tās darbības nozare, var lietot priekšmetu **Darbinieki** saistībā ar konkrētu nozari, piemēram, **Mežizstrāde--Darbinieki, Dzelzceļi--Darbinieki** u.c.

Personām, kurām nav zināma konkrēta nodarbošanās, lai tās piesaistītu kādai grupai, lieto priekšmetus **Vīrieši, Sievietes** un **Bērni**. Nelieto tādus priekšmetus kā **Bērni un pieaugušie, Bērni un vecāki**, jo šie priekšmeti attiecas uz savstarpējām attiecībām, bērnu un vecāku attiecībām utt., un nav attiecināmi uz attēliem.

Attēliem, kuros ir tikai viena dzimuma bērni, kā priekšmetu lieto **Zēni** vai **Meitenes**. Ja dzimums nav nosakāms, vai arī attēlā ir redzami gan zēni, gan meitenes, lieto priekšmetu **Bērni**.

Ja attēlā redzamā persona ārzemēs dzīvojusi ilgāku laika periodu, tad pievienojams priekšmets **Latvieši**—un tās valsts nosaukums, kurā persona dzīvojusi, piemēram, **Latvieši--Krievija, Latvieši--Vācija, Latvieši--Francija** u.c., vai vispārīgāk – **Latvieši--Ārvalstis**, ja konkrēta valsts nav zināma, vai personai ir saistība ar vairākām valstīm.

Institūciju un objektu nosaukumus arī norāda kā priekšmetus, piemēram, **Baltijas skolotāju seminārs, Vietalvas labdarības biedrība** u.c. Ja institūcijas nosaukums nav atrodams autorību datu bāzē, lieto populārāko, oficiāli lietoto institūcijas nosaukumu.

Ja attēls uzņemts iekštelpās, un ir redzama kāda daļa no telpas iekārtojuma, zīmīgām interjera detaļām, sadzīves priekšmetiem utt., kas varētu būt interesanti pētniekiem, lieto priekšmetu **Mājas aprīkojums**.

Rūpīgi izvērt vispārīgu priekšmetu, kas ir nojaušami vai iespējami, lietojumu, piemēram, **Atpūta, Brīvais laiks**. No šādiem priekšmetiem vajadzētu izvairīties. Tāpat attēliem nelieto tādus priekšmetus kā **Genealoģija, Sociālā vēsture, Latvija--Vēsture, Civilizācija--Vēsture** u.c., jo šie priekšmeti attiecība uz konkrētiem attēliem neizsaka.

Kā ģeogrāfisko nosaukumu (satura aptvērums telpā) atsevišķi pievieno **Latvija**, ja tas ir kā papildinājums kādam no lietotajiem priekšmetiem, piemēram, **Skolotāji Latvija**: kā priekšmetu norāda **Skolotāji**, bet **Latvija** norāda pie satura aptvēruma telpā.

II Vietu attēli

Ja attēlā redzamas kādas zīmīgas un labi saskatāmas detaļas: ēkas un to daļas (piemēram, **Kāpnes, Vārti**), dzīvnieki (**Suņi, Kaķi, Govis, Zirgi** u.c.), lietas (piemēram, **Velosipēdi**), dabas objekti (piemēram, **Koki, Ziedi**) u.c., tos norāda kā priekšmetus.

Ja attēlā redzama lauku ainava, piemēram, kādas ēkas un lopi, u.c., var lietot arī apvienojošu priekšmetu **Zemnieku saimniecības**.

Ja attēls saistīts ar konkrētiem notikumiem, tos arī pievieno kā priekšmetus, piemēram, **Latvija--Vēsture--Revolūcija, 1905-1907; Pirmais pasaules karš, 1914-1918** u.c.

Visiem attēliem, kuros redzamas ēkas, kā priekšmetu pievieno ēku tipu, ja tas zināms un nosakāms, piemēram, **Ģilžu ēkas; Tirdzniecības ēkas; Sabiedriskās ēkas** u.c. Attēliem, kuros redzamas dzīvojamās ēkas, pievieno priekšmetu **Mājokļi**.

Visiem attēliem, kuros redzamas ēkas vai citi objekti, kas atrodas konkrētā pilsētā, pievieno priekšmetu, kurā minēts **Vietas nosaukums--Celtnes, būves utt.**, piemēram, **Rīga (Latvija)--Celtnes, būves utt.; Gulbene (Latvija)--Celtnes, būves utt.**

Ja zināms ēkas arhitekts, tēlnieks u.c. ar konkrēto ēku vai objektu saistītās personas, to personvārdus norāda kā priekšmetus, vispirms pārbaudot pareizo formu autoritāšu datu bāzē. Ja personvārds datu bāzē nav atrodams, to norāda kā priekšmetu gan oriģinālajā, gan latviskotajā formā. Personvārdiem pievieno arī grupu (profesiju) – **Arhitekti, Tēlnieki** u.c., piemēram:

- **Eizenšteins, Mihails, 1867-1921**

- **Arhitekti**

- **Пуменов, Степан Степанович, 1784–1833;**

- **Pimenovs, Stepans, 1784-1833;**

- **Tēlnieki.**

Ja zināmi attēlā redzamo ēku, telpu nosaukumi, tos lieto kā priekšmetus, piemēram, **Somijas vēstniecības ēka; Kamarinu nams, Svētku zāle (Rīgas pils, Rīga, Latvija)** u.c. Ja ēkai nav konkrēta nosaukuma, bet zināma precīza tās adrese, to lieto kā ēkas nosaukumu, piemēram, **Šķūņu iela 15 (Rīga, Latvija); Jauniela 22 (Rīga, Latvija)** u.c. Ēku nosaukumu kā priekšmetu lieto arī tad, ja redzama tikai kāda no konkrētās ēkas telpām, ja šai telpai nav konkrēts nosaukums.

Ja attēlā redzamā ēka vai telpa saistīta ar kādu konkrētu personu, kā priekšmetu pievieno konkrētās **personas vārdu** un priekšmetu **Mājas un uzturēšanās vietas**, piemēram:

- **Kālens, Heinrihs--Mājas un uzturēšanās vietas.**

Attēliem, kuros redzami pieminekļi, skulptūras u.c., šo objektu nosaukumus pievieno kā priekšmetus, piemēram, **Rolanda statuja (Rīga, Latvija); Herdera piemineklis (Rīga, Latvija)** u.c.

Ja redzami ielu skati, pievieno priekšmetu **ielas**. Konkrētu ielu nosaukumus (piemēram, **Kaļķu iela (Rīga, Latvija)**) lieto tikai gadījumos, ja iela skaidri redzama (redzams ielas kopskats). Ja redzams ir tikai fragments (piemēram, ielas stūris, krustojums u.c.), konkrētu ielu nosaukumu kā priekšmetu nelieto.

Attēliem, kuros redzami sienu gleznojumi, pievieno priekšmetu **Sienu gleznojumi un rotājumi**. Atsevišķi norādīt, kas šajos gleznojumos redzams, nav nepieciešams. Ja zināms mākslinieks, tā vārdu norāda kā priekšmetu.

Attēliem, kuros redzami pilsētu skati, pievieno pilsētas nosaukumu, ja tas zināms un priekšmetu **Pilsētas**.

Attēliem, kuros redzamas nelielas apdzīvotas vietas, kā priekšmetu norāda apdzīvotās vietas ģeogrāfisko nosaukumu un priekšmetu **Ciemi**. Piemēram:

Renda (Kuldīgas rajons, Latvija)

Ciemi.

Ja attēlā redzama ēka, kurā atradusies konkrēta institūcija, tad aiz institūcijas nosaukuma pievieno priekšmetu **Celtnes**. Piemēram, **Vaiņodes Valsts darbinieku sanatorija--Celtnes**.

Ja attēlā redzamas baznīcas, kā priekšmetu pievieno konkrētās baznīcas nosaukumu un priekšmetu **Baznīcu ēkas**. Piemēram:

Saldus Sv. Jāņa evaņģēliski luteriskā baznīca;

Baznīcu ēkas.

Priekšmetu **Sakrālā arhitektūra** šiem attēliem nelieto.

Attēliem, kuros redzami ģeogrāfiski objekti (upes, ezeri utt.), kā priekšmetu norāda šo objektu nosaukumu un pievieno arī papildus priekšmetu **Upes, Ezeri** u.c. to nosaukumus norāda kā priekšmetu. Piemēram:

Lielupe (Latvija);

Upes.

Amata, upe (Latvija);

Upes.

Kāla ezers (Latvija);

Ezeri.

Vispārīgo priekšmetu **Ainava** pievieno tikai tādā gadījumā, ja redzama dabas ainava un citus priekšmetus nav iespējams pievienot. Ja attēlam pievienoti konkrēti priekšmeti, piemēram, **Ezeri; Upes** u.c., tad vispārīgo priekšmetu **Ainava** nelieto.

Sarakste (vēstules, atklātnes)

Kā priekšmetu vienmēr norāda tās personas vārdu, kas vēstuli / atklātnei rakstījusi un tās personas vārdu, kam vēstule / atklātne adresēta, kā arī šo personu profesiju vai citu piederību konkrētai grupai.

Vēstulēm un atklātnēm kā priekšmetu norāda **Vēstules** vai **Atklātnes**.

Kartes

Kā priekšmetu lieto formas noteicēju **Kartes**.

Ja kartē redzamas konkrētu valstu robežas, veido priekšmetu saistot valstu nosaukumus ar priekšmetu **Robežas**, piemēram: **Itālija--Robežas--Austrija--Kartes** un otrādāk – **Austrija--Robežas--Itālija--Kartes**.

Ja kartē atainoti konkrēti vēsturiski notikumi, tos arī norāda kā priekšmetu, piemēram: **Pirmais pasaules karš, 1914-1918--Dienvidēropa--Kartes**.